

Munnstell

Dokument ID:
I.6.2.6.2.4.1-2Godkjent dato:
06.08.2024Gyldig til:
06.08.2026Revisjon:
8.01

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

1. Hensikt

Forebygge/hindre infeksjon og/eller sår dannelse og karies i munnen.
Fremme pasientens velvære, munnfunksjon og optimalisere peroralt nærings- og væskeinntak.

2. Omfang

Prosedyren gjelder veiledning i eller praktisk gjennomføring av munnstell for:

- Respiratorpasienter
- Bevisstløse pasienter
- Pasienter som får strålebehandling og/eller kjemoterapi/immunsupprimerte
- Pasienter med spesielle lidelser i munnhule/svelg
- Ev. andre pasienter som har behov for hjelp til munnstell

3. Ansvar

Ledelsen har ansvar for at prosedyren er kjent i avdelingen og den enkelte ansatte har ansvar for å følge prosedyren.

4. Handling**4.1 Utstyr**

Bruk fortrinnsvis ferdig pakket munnstellsett som er på anbud, dette inneholder det du trenger til munnstell. Følg fremgangsmåte som følger settet.

Alternativt:

2 Pussbekken
Låsbar tang
10 tupfere ev. munnpensler.
Engangs spatel
Vattpinner til smøring av lepper

I tillegg trenger du:

Myk tannbørste med lite børstehode til engangs bruk.
Rene engangshansker
Håndkle
Kladd med plast
Fluortannkrem uten natriumlaurylsulfat (såpestoff)
Springvann eller sterilt vann

Sterilt utstyr som tupfere, tang og vattpinner i tillegg til sterilt vann, brukes til spesielt sårbare pasienter.

Munn- og leppefukter fra tube
Ev. tanntråd og tanntrådholder
Ev. 10 ml. sprøyte
Ev. biteblokk
Ev. Hydrogenperoksid 3 %, 15ml i 75 ml vann, som slimløsende middel.
Utstyr til sug bør være tilgjengelig der det er fare for aspirering til lungene

Utarbeidet av:
SmittevernenhetenFagansvarlig:
SmittevernoverlegenGodkjent av:
For fagdirektør, overlege Per
Kristian Hyldmo

Dokument-id: I.6.2.6.2.4.1-2	Utarbeidet av: Smittevernenheten	Fagansvarlig: Smittevernoverlegen	Godkjent dato: 06.08.2024	Godkjent av: For fagdirektør, overlege Per Kristian Hyldmo	Revisjon: 8.01
---------------------------------	-------------------------------------	--------------------------------------	------------------------------	--	-------------------

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

		Munnstell			Side: 3 Av: 4
Dokument-id: I.6.2.6.2.4.1-2	Utarbeidet av: Smittevernenheten	Fagansvarlig: Smitteverneverlegen	Godkjent dato: 06.08.2024	Godkjent av: For fagdirektør, overlege Per Kristian Hyldmo	Revisjon: 8.01

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

4.2 Krav til utstyr

Utstyret skal være pasientbundet, rent og tørt. Munnpensler og tannbørste skal kun brukes en gang.

Det skal benyttes ny ren sprøyte og rent pussbekken hver gang.

Bruk kun sykehusets utstyr til munnstell. Pasientens eget utstyr bør ikke brukes av hygieniske årsaker.

4.3 Fremgangsmåte

Vurder hvilket utstyr du trenger ut fra observasjon av pasientens lepper, munnhule og munnslimhinne.

Dokumenter tannstatus og utført munnstell.

Forberedelser:

- Informer pasienten.
- Plasser utstyr innen rekkevidde.
- Leire pasienten utfra tilstand, enten i sittestilling eller med hodet til siden for å unngå aspirering.
- Legg plastkladden under pasientens hake og plasser pussbekkenet (papp) slik at vannet kan renne fritt ut av munnen.
- Utfør håndhygiene etter gjeldende retningslinjer.
- Det skal benyttes rene engangshansker ved kontakt med slimhinner.
- Få godt innsyn i munnhulen; tenner og slimhinne. Observer med tanke på skader, sår, belegg, sopp, infeksjon, del/hel proteser og liknende, bruk fingre, spatel og ev. lommelykt.
- Ved behov for suging, vær 2 personer, en passer suget (lavest mulig sugestyrke).
- Dersom pasienten er intubert, ha kontroll på cufftrykket.

Gjennomføring:

- Start og avslutt alltid et munnstell med å smøre leppene.
- Ta ut ev. proteser
- Bruk om nødvendig suget til å fjerne overflødig væske under hele munnstellet.
- Dersom pasienten har mye slim eller skorpe i munnen, løses dette opp med hydrogenperoksid 3 % og vann, 15 ml i 75 ml vann. Fukt en tupfer og vask slimhinner, tunge og gane
- Ta ca ½ cm tannkrem på den myke tannbørsten og børst tennene metodisk: Start lengst inne og følg tannbuen rundt til innerste tann. Hold tannbørsten i 45 graders vinkel mot tannkjøttet og børst frem og tilbake med små korte bevegelser. Det er viktig at det børstes mot tannkjøtttranden der det er mest bakteriebelegg. Børst deretter tennenes tyggeflate. Puss systematisk i minst 3 min
- Tungen pusses/renses innenfra og ut, men ved fare for brekning start med tungespissen, arbeid videre innover på tungen, så ganen, under tungen og til slutt kinnslimhinnene.
- Dersom pasienten holder munnen lukket kan man bruke biteblokk i skumplast
- Skyll munnen med gjennomfuktete tupfere (vann/sterilt vann), viktig å fjerne all tannkrem.
- For intensivpasienter: 2 ganger i døgnet avsluttes munnstellet med å pensle munnhule og tenner med klorhexidinholdig munnskyllevæske (Corsodyl) la virke ett min.
- For andre pasienter: bruk klorhexidinholdig munnskyllevæske (Corsodyl), ved behov.
- Tørk pasienten rundt munnen og påfør munn og leppefukter i hele munnhulen. NB! Etter bruk av Corsodyl skal ikke munnhulen fuktes.
- Fjern hanskene og utfør håndhygiene.
- Tanntråd brukes ev. **én gang/døgn**

Munnstell bør utføres min. x 2/døgn og ved behov, uavhengig av om pasienten spiser. For intensivpasienter minst x4/døgn.

 SØRLANDET SYKEHU		Munnstell			Side: 4
					Av: 4
Dokument-id: I.6.2.6.2.4.1-2	Utarbeidet av: Smittevernenheten	Fagansvarlig: Smittevernoverlegen	Godkjent dato: 06.08.2024	Godkjent av: For fagdirektør, overlege Per Kristian Hyldmo	Revisjon: 8.01

Foretaksnivå/Virksomhetsstyring/Kvalitet og pasientsikkerhet/Smittevern/Infeksjonskontrollprogram

Fukting av munnslimhinnene kan også gjøres med munnpensel dyppet i friskt vann/sterilt vann flere ganger daglig. Munnpenselen skal kastes etter hver bruk.
 Leppemade i stift skal ikke brukes (denne vil bli kontaminert dersom pasienten for eksempel får en soppinfeksjon).
 Det bør tilrettelegges for de pasientene som kan gjøre deler av eller hele munnstellet selv.
 Alt engangsutstyr kastes etter bruk. Flergangsutstyr dekontamineres og lagres etter rutine.
 Tannkrem og munn- og leppefukter skal ikke oppbevares på pasientrommet. Ta kun ut den mengden du trenger til hvert munnstell i egnet kopp ev. medisinglass.

Protesestell:

- Protoser tas ut og pusses med protesebørste og rent vann. Spesialrengjøringsmiddel finnes, men flytende såpe og rent, lunkent vann kan brukes (tannkrem med slipemidler kan skade materialet). Deretter tørkes de og oppbevares tørt i lukket beholder.
- Vurder om det skal settes tilbake ut fra pasientens tilstand.
- Protesen bør tas ut og skylles etter hvert måltid
- Protesen skal ikke være i munnen om natta eller ved bevisstløs/komatøs pasient.

Spesielle forhåndsregler/kontraindikasjoner:

- Vis varsomhet ved løse tenner, blødende tannkjøtt, koagulasjonsforstyrrelser og hos pasienter med generell blødningstendens eller sår og inflammasjoner i munnslimhinnen. Hos disse kan svamppinne/tupfer dyppet i sterilt fysiologisk saltvann benyttes for å fjerne belegg på tunge, gom og kinnets innside. Skyll med sterilt vann.
- Klorhexidinholdig munnskyllevæske er kontraindisert ved overfølsomhet mot virkestoffet eller hjelpestoffer i blandingen.
- Utalt såre slimhinner kan pensles eller skylles med en 1:1 blanding Corsodyl og sterilt vann.
- Det bør ikke brukes klorhexidinholdig munnskyllevæske til pasienter med tilstander hvor det er stor sannsynlighet at klorhexidin kommer i direkte kontakt med nerveceller. Dette må avklares med ansvarlig lege.

Kryssreferanser:

Eksterne referanser:

E-læringskurs: Tann og munnstell i sykepleien

[Oral hygiene care for critically ill patients to prevent ventilator-associated pneumonia - The Cochrane Library - Shi - Wiley Online Library 2016](#)

[Tann- og munnstell hos syke, Norsk legemiddelhåndbok, 2017](#)